

Polarbjørn

Isbjørn

Superspesialisert

Årsmelding
2017

ARKEOLOGISK
MUSEUM

Universitetet i Stavanger

Arkeologisk museum 2017

Universitetsmuseet Arkeologisk museum (AM)

har som samfunnsoppdrag å bygge opp, drive og vedlikeholde vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Museets vitenskapelige samlinger skal gjøres tilgjengelige for nasjonale og internasjonale forskningsmiljø. Museet har formidling som prioritert område, og det er nettopp forskningsbasert formidlingstiltak, av våre samlinger som er målet. I tillegg har universitetsmuseet omfattende forvaltningsoppgaver i henhold til kulturminneloven.

Gjennom flere år har AM opplevd økt publikumsinteresse. Museet på Våland satte ny publikumsrekord med hele 37 559 besøkende – mer enn 3000 flere enn foregående år. Mange er cruisegjester og turister, men også stadig flere fra regionen tar turen til oss. På Jernaldergården var det en liten nedgang i besøket, slik at resultatet for AM som helhet viser en liten nedgang i antall besøkende fra 58 781 i 2016 til 56 758 i 2017.

I desember overtok vi det nye besøkssenteret på Jernaldergården, og vi vil dermed fremover kunne tilby bedre infrastruktur og nye opplevelser. Skolene får undervisningsrom og verksteder, og for UiS vil det bety nye muligheter for spennende undervisning og en ny møtearena.

Det tragiske innbruddet i Universitetsmuseet i Bergen ga oss en påminning om at samlingens sikkerhet ikke er selvsagt. Museet må likevel med bekymring konstatere at det heller ikke på neste års statsbudsjett ble rom for startbevilgningen til det ferdigprosjekterte magasin- og formidlingsbygget. Universitetsdirektøren har satt press på saken med både medieoppslag og brev til departementet, og vi setter vår lit til at en forsterket innsats vil føre til resultater.

Kildesikringsprosjektet gjør store framskritt, og arbeidet med MUSIT-databasen og omlegging av denne går godt. Spennende er det at vi ble del av Norges forskningsråd-

prosjektet Archaeological Digital Excavation Documentation (ADED) – et prosjekt om tilgjengeliggjøring av eldre digitale arkeologiske utgravingsdata for bruk i samling, forskning og formidlingsammenheng.

Også i 2017 har museet hatt stor prosjektvirksomhet i form av arkeologiske undersøkelser, malerikonservering og gjennom steinkonserveringsarbeidet i forbindelse med restaurering av Stavanger domkirke. Av store utgravningsprosjekter er det Transportkorridor vest og Rogfast-prosjektet som har dominert, og det er gjort interessante funn av blant annet grophus og vikingtidsgraver.

Museet har i løpet av tre år gått fra ingen til fire faste stipendiatstillinger – den siste ble ansatt på slutten av året. Stipendiatene bidrar i sterk grad til å bygge opp vårt forskningsmiljø – et forskningsmiljø som har levert gode resultater de siste årene.

Organisasjonsutvikling ved Universitetet i Stavanger har medført endringer også for museet. Økonomi- og personalressurser som vi har hatt lokalt, flyttes til sentralt UiS-nivå fra årsskiftet.

Vi har fått et nytt museumsstyre som har hatt fire møter. I tillegg ble det avholdt et styreseminar med det nye styret. AM har i 2017 også hatt en stor og involverende prosess i arbeidet med museets nylig vedtatte strategiske plan.

Stavanger 17.04 2018

Axel Christophersen
styreleder

Ole Madsen
direktør

Samfunnskontakt

Aktuelt og publikumsvennlig museum

I april åpnet to utstillinger i foajeen på Arkeologisk museum. Varaordfører i Stavanger, Bjørg Tysdal Moe, åpnet utstillingen «Domkirken 2025 – steinkonservering», om museets arbeid med restaurering av Stavanger domkirke fram mot 900-års jubileet i 2025. Samtidig ble det åpnet en mindre utstilling om Jernaldergården på Ullandhaug og det nye besøksenteret som åpner i 2018. Begge utstillingene viser museets virksomhet utenfor hovedbygget, og i tråd med dette ble også årets arkeologiske undersøkelser presentert på bannere i foajeen.

To moduler i den nye basisutstillingen ble satt opp; «I begynnelsen. Opprinnelsesmyter fra hele verden» og «Finnøybjørnen. Og da isen forsvant». Utstillingene ble åpnet den 17. desember av prorektor ved UiS, Dag Husebø. «I begynnelsen» ble produsert i samarbeid med billedkunstner Gunn Lisbet Gaarden som skapte fargerike bilder inspirert av mytene som presenteres. Isbjørnskjelettet fra Finnøy fikk nytt liv i utstillingen «Finnøybjørnen», med nymontering og spesialdesignet lyssetting. Til begge utstillingene ble det produsert egne kataloger.

Kafé og inngangsparti fikk nye møbler og energibesparende og regulerbar belysning. Kaféen fikk faste innredninger og lettere kvalitetsmøbler som enkelt kan ommøbleres til ulike arrangementer. Kaféområdet ble skilt fra foajeen med en skillevegg som slipper lys gjennom, samtidig som den skaper en god romfølelse. På rampen av året ble museumsbutikken oppgradert med nye innredninger og utstillings-elementer. Butikken har i løpet av året utviklet og produsert en rekke egne produkter med motiver fra museets samling. I samarbeid med Figgjo ble det f.eks. produsert skåler i flere størrelser og farger med dekor fra et spennformet leirkar fra Reve i Klepp k.

Den 19. desember, ett år etter at første spadestikk ble tatt, ble nøklene til det nye besøksenteret ved Jernaldergården på Ullandhaug overrakt UiS fra Statsbygg.

Skoletjenesten tok imot 348 skoleklasser og barnehagegrupper. Programtilbudet «Ein raud tråd» ble tilbudt elever i videregående skoler i fylket med midler fra Den Kulturelle skolesekken.

Det ble holdt 14 populærvitenskapelige tirsdagsforedrag med emner innen

kulturhistorie og naturvitenskap i vår- og høstsesongen. Fire nummer av tidsskriftet «Frá haug ok heiðni» ble publisert. Totalt over 3200 personer deltok på årets «Museumsnatt» – et fellesarrangement mellom AM og Museum Stavanger (MUST).

Forståelse for kulturminnevern

Også i 2017 arbeidet museet for å øke forståelsen for verdien av kulturminnevern.

I forbindelse med utgravingsprosjektene ble det utviklet gode formidlingstiltak særlig rettet mot lokalbefolkningen og skolene i nærmiljøet.

Det ble arrangert «Åpen dag» på utgravingsfeltet på Tananger (prosjektet Transportkorridor vest), der publikum fikk møte arkeologer og botanikere i felt og fikk informasjon om undersøkelsene.

Flere felt fikk også besøk av skoleklasser, både Forsand, Sola sentrum og Vedavågen på Karmøy. En rekke foredrag ble holdt både på museet og på ulike steder i fylket. Vi har samarbeidet med lokalhistoriske foreninger og deltatt på markedsdager, og hadde egen stand på Soladagene.

Publikumsresponsen viser at dette er en særdeles god måte å formidle museets prosjekter på og arkeologi generelt. Det er

viktig at museet når bredt ut, og at vi er til stede der folk er.

Både på museets hjemmeside, på Norark.no og i sosiale medier informeres det kontinuerlig om våre arkeologiske undersøkelser og nye funn. En stadig større del av museets fotos og gjenstandskataloger er nå tilgjengelige på nett.

Nettverk og partnerskap

En rekke av museets ansatte deltar aktivt i ulike nettverk nasjonalt og internasjonalt, både innen ulike forskningsprosjekter og andre museumsrelaterte områder. Deltakerne i nettverkene bidrar til forskningen ved AM gjennom publikasjoner, konferansedeltakelser, bidrag til forskerforum ved egne og inviterte forskere, søknader til NFR-program samt formidling.

DELTAKELSE I UIS' PROGRAMOMRÅDER INNEN FORSKNING:

- **ARI** (2016–2018) – Animals Mediating the Real and the Imaginary
- **BEAM** (2016–2019) – Biological Environmental and Archaeological inter-disciplinary research on life-course, Material and materiality in human depositions).

Årsstatistikk

		2015	2016	2017
Publisert	AmS-småtrykk	0	1	0
	Frá haug ok heiðni	4	4	4
	Skolekontakten	1	0	0
	Aktivitetskalender	1	1	2
	Utstillingsguide	2	4	2
	Foldere	2	6	7
Utstillinger (nye)	Egenproduserte	3	2	6
	Innlånte	0	0	0
Besøk	Arkeologisk museum (AM)	24 998	27 002	31 315
	Jernaldergården (JAG)	16 241	20 077	15 671
	Skoletjeneste AM og JAG	10 264	10 415	9 031
	Andre steder i regi av AM	1 679	1 287	1 052
	Samlet besøk	53 182	58 781	57 069
Publikumstilbud	Antall omvisinger AM og JAG (skoleklasser ikke medregnet)	284	444	369
	Utstillingsåpninger	1	2	2
	Aktivitetsdager	94	208	238
	Foredrag	16	14	14

koordineringsgruppa for kulturhistorie samt i de ulike fag- og referansegruppene.

Regionalt og lokalt:

Arkeologisk museum har et godt samarbeid med de andre museene og reiselivsaktørene i regionen. Vi deltar i Barnas Rogaland, et markedsførings-samarbeid for familieaktiviteter i Rogaland. Kongeparken er største bidragsyter.

Museumsbyen Stavanger er et billett-samarbeid mellom MUST, Norsk Oljemuseum og Arkeologisk museum i sommersesongen.

Media

2017 var et godt medieår for Arkeologisk museum. Spesielt mot slutten av året fikk museet mye oppmerksomhet. Både den nye utstillingen av isbjørnen fra Finnøy og det nye besøksenteret på Jernaldergården fikk presseoppslag i radio, TV og aviser. I tillegg fikk manglende finansiering til nybygg omtale i ulike medier.

UiS er deleier i Forskning.no, og forskning fra Arkeologisk museum blir her presentert i en populærvitenskapelig ramme.

Prosjektledere og andre feltansatte har levert aktuelt stoff til Norark.no, – en blogg for arkeologiske utgravinger, drevet av de fem universitetsmuseene i Norge som gjennomfører arkeologiske undersøkelser.

Arkeologisk museum har en aktiv Facebookside og har i 2017 økt fra 4604 til 5379 følgere, en økning på 16 prosent. På Instagram har antall følgere økt med hele 50 prosent fra 2016, fra 1718 følgere til 2586. Vi viser godt igjen i sosiale medier, og Facebook er, i tillegg til Arkeologisk museum sin hjemmeside på nett, vår viktigste informasjonskanal.

Nettsiden vår, am.uis.no hadde 42 292 besøk i 2017, mot 42 836 besøk i 2016, så det har holdt seg relativt stabilt.

Oppslag i ulike medier

Media	2015	2016	2017
Lokal/regionalavis	30	55	43
Nasjonal avis	–	2	4
Lokalradio	7	2	10 +18*
Nasjonal radio	–	3	1+18*
Lokal-TV	5	2	7
Nasjonal TV	–	–	2
Kronikker	–	1	2
Blogginlegg på Norark	12	31	24
Saker på Forskning.no	2	4	3
Til sammen	42	100	112

*18 radioinnslag om jul, ble sendt lokalt og nasjonalt

- **ICoRe** (2016–2019) – Intertwined and integrated. Cross-disciplinary studies of prehistoric Relations.
- **Greenhouse** – tverrfakultært programområde innenfor "environmental humanities".

DELTAKELSE I EKSTERNE FORSKNINGSNETTVERK:

- **Agrarnettverket** – en del av Norges Forskningsråds satsing på UNI-Museer for å styrke forskning og samarbeid mellom de norske universitetsmuseene ble avsluttet i 2016. Nettverket avholdt imidlertid et seminar i 2017 og utarbeidet en ny plattform for videreføring av samarbeidsprosjektet.
- **Joint Proxies** (Joint research on human and natural adaption to changing climates and environments in the High North). Samarbeidsprosjekt mellom over 20 forskere fra de nordiske landene, England, Skottland, Grønland, Canada og Russland. Finansierte av Universitet i Tromsø og Norges forskningsråd.
- **Buried things** – Recent Discoveries of Viking Graves in Iceland and Western Norway. Samarbeidsprosjekt innen forskning på nyere forvaltningsundersøkelser med yngre jernalder/vikingtidsmateriale fra Vestlandet (Arkeologisk museum og Universitetsmuseet i Bergen) og fra Island (Institutt for arkeologi).
- **HaNoA** – Harbours in the North Atlantic (800–1300 AD). Tverrfaglig internasjonalt prosjekt for å lokalisere

og analysere havner/handelssteder på de nordatlantiske øyene, finansiert av det tyske forskningsrådet (Deutsche Forschungsgemeinschaft).

- **MEDHEAL600** som er organisert av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU, med finansiering gjennom Norges Forskningsråd/FRIIPRO.
- **ECHO** – Charismatic objects – from the Roman to the Medieval Period. Nettverket studerer meningsbærende objekter som uttrykker kollektivt bevarte historier som kommuniserer via farger, formspråk og materialvalg. Finansierte av KHM, Universitetet i Oslo.
- **Sachsensymposiet**. Internasjonalt forskningsnettverk for studiet av folkevandringstid i Nord-Europa.
- **North Roe Felsite Project**. Forskning på råstoffbruk i steinalderen og neolittiske steinbrudd. Finansierte via University College Dublin.

DELTAKELSE I MUSEUMSNETTVERK

Nasjonalt og internasjonalt:

- De arkeologiske museene (DAM).
- Universitets- og høgskolerådets museumsutvalg (UHR-M).
- Norges museumsforbund (NMF).
- International Council of Museums (ICOM).
- International Council on Monuments and Sites (ICOMOS).

Universitetet i Stavanger er siden 2009 medeier i Universitetsmuseenes IT-organisasjon (MUSIT) og har faste representanter i

Vern for framtiden

Forskning og utvikling

AM har i 2017 hatt tre programområder for forskning; ARI, BEAM og ICoRe (se omtale under avsnittet Nettverk og partnerskap). Forskere ved AM deltar dessuten i Greenhouse – et prosjekt for humanistisk miljøforskning ved UiS. Agrarnettverket, som var en del av Norges forskningsråds (NFR) satsing UNIMUSEER, hadde seminar i 2017 og utarbeidet en ny plattform for veien videre. Nettverket Buried things arbeider med en publikasjon basert på workshop på Island i 2016. En av våre forskere er ansvarlig for en såkalt work package og leder AM sitt bidrag til prosjektet MEDHEAL600.

Det ble utformet to søknader til NFR; en til FRIPRO og en til MILJØFORSK. Det ble utarbeidet en EU-søknad til Marie Curie Mobilitetsstipend for å opprette en post-doc-stilling til en ekstern forsker.

17 forskerforummøter ble avholdt, der i alt åtte av foredragsholderne var inviterte gjesteforelesere fra inn- og utland. Seminaret «Røyser – rydninger eller graver, eller både-og?» ble arrangert i februar med ca. 100 deltakere, noen av disse var internasjonale.

Forskningsleder og direktør tildelte driftsmidler for forskning basert på søknader, og en av våre forskere ble tildelt forskingstermin.

En av våre forskere ble av forskningsdirektøren ved UiS tildelt stipend for Yngre Fremragende Forskere.

To forskere ved AM er medlemmer av UiS-prosjektet «Kvinner til topps – Universitetet i Stavanger i balanse og bevegelse» som mottar støtte fra NFR-programmet

BALANSE. Prosjektet skal stimulere til kjønnsbalanse i professorstillinger ved UiS.

En medarbeider disputerte for doktorgraden i arkeologi ved Universitetet i Bergen.

AM har tre tilsatte stipendiater, henholdsvis innen fagområdene arkeobotanikk, museologi og arkeologi. I 2017 fikk AM tildelt en ny, og dermed fjerde, stipendiatstilling finansiert av Kunnskapsdepartementet. Stipendiat er ansatt og vil tiltre i starten av 2018.

En av forskerne våre underviser som førsteamanuensis 2 ved Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH), UiO. En annen forsker har vært tilknyttet undervisningen ved UiS innen risikovurdering/samfunnsikkerhet. To forskere deltok i eksterne, internasjonale bedømmelseskomiteer på Ph.d.-nivå.

Sikring av kilder

Arkeologisk museum har etter Lov om kulturminner ansvar for å ta vare på gjenstander og naturvitenskapelig materiale fra førhistorisk tid og middelalder i Rogaland fylke. Bevaring samt tilgjengeliggjøring av samlingene har høy prioritet ved museet. I 2017 fortsatte det omfattende kildesikringsprosjektet med revisjon av magasinene, innhenting av eldre restanser samt digitalisering av foto og dokumenter i det vitenskapelige arkivet. Revisjonen av det kulturhistoriske magasinet (del 1, hovedprosjektet) ble så å si ferdigstilt ved utgangen av året. Tidligere år er alle dias og glassplater/nitratfilmer digitalisert, og digitalisering av de eldste rullefilmene er godt i gang. Nå er tilnærmet 80 % av

fotobasen web-publisert, mens så å si alle gjenstandskataloger er tilgjengelige på nettet. Digitalisering av det vitenskapelige arkivet er svært arbeidskrevende. Museet legger i tillegg ned et stort arbeid for å unngå å skape nye restanser innen arkiv, foto og katalogisering.

For å få en bedre og mer effektiv forvaltning av samlingene har universitetsmuseenes IT-organisasjon (MUSIT) satt i gang arbeid med å utvikle ny IT-arkitektur.

Alle universitetsmuseene er involvert i arbeidet, og flere av museets tilsatte deltok i ulike fag- og referansegrupper. I tillegg ble prosjektet «Felles kvalitetssystem for universitetsmuseenes samlingsforvaltning» startet opp. Videre har Norges forskningsråd bevilget midler til prosjektet Archaeological digital excavation data (ADED) hvor formålet er å konvertere eldre digital dokumentasjon til tilgjengelige og sikre formater. Her deltar fire av de fem arkeologiske universitetsmuseene.

Hoveddelen av samlingens tilvekst stammer fra gjenstander og naturvitenskapelig materiale fra arkeologiske undersøkelser. Fra privatpersoner ble det innlevert en rekke gjenstandsfunn, de fleste svært utsagnskraftige, som gir ny kunnskap om Rogalands forhistorie.

Spesielt kan nevnes gjenstander innlevert etter metalldetektorsøk innenfor et avgrenset område på vestsiden av Karmøy. Her ble det bl.a. påtruffet et skattefunn med 16 knekte arabiske mynter (dirheme) fra vikingtid preget i byer i dagens Irak og Iran. Myntene lå ved en stor stein. I området ble det også funnet i alt elleve mynter; fire

Forskning i tall	2015	2016	2017
Vitenskapelige nasjonale publiseringer	8	11	13*
Internasjonale publiseringer	13	15	15
Vitenskapelige foredrag	50	33	52
Publiseringspoeng	23,6	28,7	16
Kongresser/seminarer på museet	1	1	1
Gjesteforelesninger på museet	7	6	14
Verv i internasjonale komiteer	1	1	1
EU-søknad	0	0	1
NFR-søknad	1	2	2

*Inkludert oppdragsrapporter.

dirhemer fra vikingtid og sju mynter som kan dateres til middelalder med norsk, engelsk, tysk, ungarsk, svensk og nederlandsk opprinnelse. Fra samme område er det levert inn 19 andre gjenstander; betalings sølv, nagler, vektlodd, nøkkel, spenner og spinnehjul – de fleste fra yngre jernalder/middelalder. Trolig er funnene en indikasjon på en handelsplass eller et anløps-/utvekslingssted.

Rogaland er et av områdene i landet med flest bergkunstlokaliteter. Det er registrert om lag 110 felt med figurer og/eller skålgroper på fast fjell og løsblokker; det første ble dokumentert så tidlig som i 1866. Bergkunst er en sårbar kulturminnetype som er spesielt utsatt for forvitring og menneskeskapte skader. Dokumentasjon, riktig skjøtsel og tilrettelegging er derfor nøkkelen til framtidig bevaring. Dette ble, sammen med ulike FoU-tiltak, utført for en rekke av lokalitetene finansiert gjennom tilskudd fra Riksantikvaren.

Rådgiver og aktør innen kulturminnevernet

2017 var et travelt år med høy aktivitet i fornminnevernet. To store arkeologiske undersøkelser ble gjennomført: Rogfast, Bokn kommune og Transportkorridor vest, Sola kommune, begge på oppdrag av Vegvesenet. I tillegg ble åtte mindre undersøkelser gjennomført. På Forsandmoen ble det avdekket

områder som ble undersøkt under de store Forsandutgravingene på 1980- og 1990-tallet, samt gravhauger som tidligere ikke var undersøkt. Gravhaugene kunne dateres til folkevandringstid ut fra funn av spannførmete leirkar. Undersøkelsen var preget av et usedvanlig godt samarbeid med tiltakshaver, noe som er særlig hyggelig å konstatere i et område der kulturminnevernet tidligere har vært til dels konfliktfylt. Videre ble det gjennomført undersøkelser på Årsvollveien (Sandnes kommune), Sola Sentrum og Varaberg (Sola kommune), Sakkastad (Haugesund kommune), Gudmestad (Hå kommune), Nore Sunde (Stavanger kommune) og i Veavågen (Karmøy kommune). I alt var 25 arkeologer midlertidig tilsatt i stillinger knyttet til gjennomføring av undersøkelsene og etterarbeid.

Fornminneutvalget har behandlet 38 dispensasjonssaker fra Riksantikvaren og utformet prosjektbeskrivelser for ti av disse sakene. Utvalget har i tillegg vært et rådgivende organ for Rogaland fylkeskommune og Riksantikvaren. Avdeling for fornminnevern har utført 17 befaringer knyttet til reguleringsplaner, landbruksaker, skilting og lovbrudd. Fire sikringsprosjekt er gjennomført. AM fikk i 2017 sitt første sektoravgiftsprosjekt (kulturminnetiltak i regulerte vassdrag) med midler fra Riksantikvaren. Prosjektet

hadde oppstart med befaringer i 2017, og hovedaktivitetene skal foregå i 2018.

Konservering

Behovet for arkeologisk konservering økte noe i 2017, delvis pga. oppdrag med å konservere nye funn fra Avaldsnes – en forskningsgraving utført av UiO. Kapasiteten på arbeidet med magasinrevisjon og kilde sikring har vært god, noe som har gjort det mulig å intensivere behandlingen av restanser og løsfunn noe. Restansene fra 2015 og 2016 ble prioritert, og her er 38 gjenstander konserverert i 2017. Kapasiteten for eksternt finansiert sortering av makrofossilprøver har vært tilstrekkelig til å levere jevnt i prosjektene. Det samme gjelder for pollenpreparering og flottering. I forbindelse med arkeologiske undersøkelser er det flottet fire jordprøver, sortert ca. 120 makrofossilprøver og preparert 70 pollenprøver.

Steinkonserveringspersonalet har hele året for en stor del arbeidet med Stavanger domkirke. Dette totalt niårige oppdraget, som det nå gjenstår sju år av, skal være avsluttet innen 2025 i forbindelse med 900-årsjubileet for kirken og Stavanger by. Konsulentvirksomhet knyttet til bruk av kalkmørtel til bruddsteinsmuren og pussing eller slemming av murverket er også videreført i et eget prosjekt. I juni ble en «byggghytte» etter middelalderisk

modell innviet ved Domkirken; en moderne brakkerigg med to små verkstedlokaler, lagringsplass for stein under tak og et gårdsrom med mulighet for utendørs steinarbeid og demonstrasjoner av tradisjonshåndverk og andre formidlingstiltak.

Et brukket steinkors fra Eivindvik, Gulen kommune i Sogn og Fjordane ble på oppdrag fra og i samråd med Riksantikvaren utstyrt med en stålstøtte designet og laget i metallverkstedet og remontert utenfor kirkegårds-muren til Eivindvik kirke. Flere smijernselementer i gjerdet rundt administrasjonsbygget til Rogaland fylkeskommune

er satt i stand, og en lysekrone til Atlantic Hall er restaurert.

Innen malerikonservering fortsatte arbeidet i tråd med rammeavtalen med Stavanger kunstmuseum, MUST, med Kitty Kielland-utstillingen «Fri luft» som det største oppdraget. Malerikonservatorene utførte utvendige fargeundersøkelser på Kongsgata 47–49 ved Breiavatnet i Stavanger. Det er ellers foretatt ytterligere konsulentoppdrag, befaringer og prosjekter i fylket og i Hordaland, og fargeundersøkelse og avdekkingsarbeid i Naturhistorisk museum i Bergen har blitt et ganske stort prosjekt.

Samlinger

Planarkiv/topografisk arkiv

	2015	2016	2017
Registrerte dokumenter	1 063	954	882

Bildearkiv

Billedatabase (bestand antall skannede og nye bilder)	135 584	144 499	153 344
Web-publiserte bilder (bestand)	68 000	97 746	119 038

Objekter

Antall museumsnummer (bestand)	13 481	13 745	13 910
Antall gjenstander (bestand)	1 142 000	1 213 658	1 313 562

Magasinrevisjon

Revisjon (antall gjenstandsposter per år)	2 280	2 186	2 291
---	-------	-------	-------

Oversikt

Museumsstyret

Museumsstyret har ansvar for å fastsette overordnede mål, prioriteringer og strategier for museet innenfor rammer gitt i regelverk og overordnede nivåes beslutninger. Museumsstyrets sammensetning ble endret i 2017 og består fra 01.08.2017 av åtte

medlemmer: tre eksterne representanter, en studentrepresentant, tre faglige representanter og en administrativ representant. Styrets sammensetning til 31.07.2017, er som referert i fjorårets årsmelding.

Det nye styret for perioden 01.08.2017-31.07.2021 har følgende sammensetning:

Leder: Axel Christophersen (ekstern)

Nesteder: Kari Nessa Nordtun (ekstern)

ØVRIGE FASTE MEDLEMMER:

John Peter Hernes.....	ekstern	
Christer S. Skretting	studentrepresentant til 30.06.2018	
Wenche Brun	ansattrepresentant	Undervisnings- og forskningspersonale
Krister Scheie Eilertsen	ansattrepresentant	Undervisnings- og forskningspersonale
Astrid Johanne Nyland	ansattrepresentant	Undervisnings- og forskningspersonale
Håkon Reiersen.....	ansattrepresentant	Teknisk-administrativt ansatte

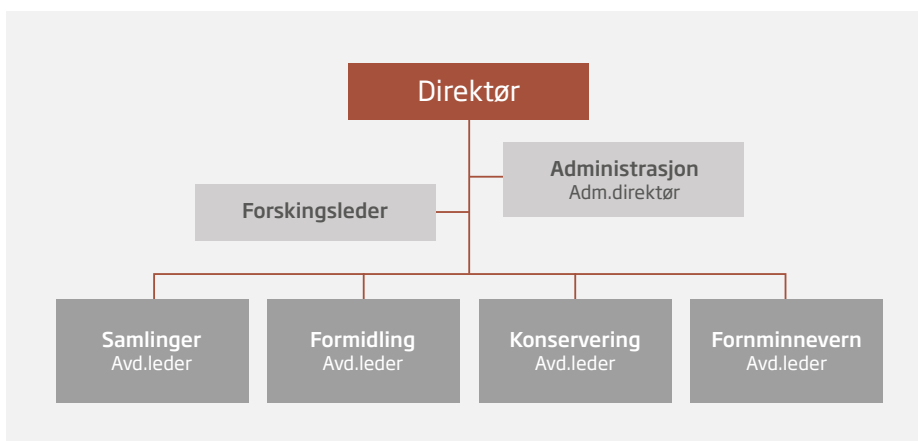
VARAMEDLEMMER:

Annamaria Gutierrez.....	1. vara	eksterne medlemmer
Karl Kalthovd.....	2. vara	eksterne medlemmer
Trond Meling.....	1. vara	Undervisnings- og forskningspersonale
Eli-Christine Soltvedt.....	2. vara	Undervisnings- og forskningspersonale
Barbro Irene Dahl.....	3. vara	Undervisnings- og forskningspersonale
Anne Kari Skår.....	4. vara	Undervisnings- og forskningspersonale
Sigrid Alræk Dugstad.....	5. vara	Undervisnings- og forskningspersonale
Margareth Hana Buer.....	1. vara	Teknisk-administrativt ansatte
Ellen Tjørnholm Bøe.....	2. vara	Teknisk-administrativt ansatte

ADMINISTRASJON:

Ole Madsen.....	museumsdirektør, styrets sekretær
Tor Vestrheim.....	referent

Organisasjonsplan per 1.1.2017

Personalet

I 2017 hadde museet 81,3 årsverk fordelt på 85 ansatte. Ca. 10 % av disse er midlertidig ansatte (inkl. vikarer). I feltsesongen var 22 feltarkeologer midlertidig ansatt i forbindelse med undersøkelsene, mens publikumstilbudet hadde ca. 24 deltidsansatte, med en topp i sommersesongen.

Det tiltrådte tre nye medarbeidere i faste stillinger og 11 i midlertidige stillinger/vikariater, herav én stipendiat og tre pensjonistavtaler. En ansatt gikk av med alderspensjon. Gjennomsnittlig pensjonsalder ved AM er ca. 67 år.

67 % av de ansatte er kvinner. 33 personer er ansatt i vitenskapelige stillinger (29,8 årsverk), og 52 personer er ansatt i museumsfaglige og administrative stillinger (48,5 årsverk). Tre personer var tilknyttet museet gjennom ulike tiltak/arbeidstrening i løpet av året, og fire studenter hadde praksisplass ved museet.

TABELLEN VISER TALLET PÅ ÅRSVERK VED UTGANGEN AV ÅRET:

Årsverk	2013	2014	2015	2016	2017
Alle stillinger	67,6	68,6	71,0	76,0	81,3

HMS

Som IA-bedrift (inkluderende arbeidsliv) har museet som mål å føre en personalpolitikk som fremmer motivasjon og læreevne og som tar vare på helse og trivsel. En er opptatt av systematisk oppfølging av arbeidsmiljøet på ulike måter. Annet hvert år gjennomføres en medarbeiderundersøkelse som har som formål å bidra til å skape, opprettholde og videreutvikle et godt arbeidsmiljø.

Sykefraværet i 2017 var 4,5 %, en økning fra 3,5 % året før. Sykefraværet varierer fra år til år, og ut fra tallet på ansatte vil selv mindre endringer i fraværet gi store utslag i prosenter. Sykefraværet følges systematisk opp i henhold til rutine for UiS og i samarbeid med NAV. Det fysiske arbeidsmiljøet følges opp bl.a. i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Vi har også et sterkt fokus på tilrettelegging av arbeid i felt.

Økonomi

Museet får sin basisbevilgning over statsbudsjettet som en del av universitetets bevilgning. I tillegg har museet oppgaver i medhold av lov om kulturminner, konserveringsoppdrag og omsetning fra en rekke aktiviteter.

Investeringene i 2017 var betydelige med 5 mill. kroner. Hovedposter var inventar og utstyr til Besøkssenteret på Jernaldergården, oppgradering av kafeen og kontorer, nytt kjølerom, bygningsmessige endringer av utstillingsarealer, mikroskop, spektrometer og diverse utstyr.

Samlelte kostnader, medregnet eksternt finansierte oppdrag, var på 83,3 mill. kroner mot 77,3 mill. kroner året før, mens den ordinære bevilgningen var 42,4 mill. kroner.

Årsregnskapet viser at museets basisfinansierte virksomhet var i balanse i 2017.

Tabellen under viser tall fra regnskapet i perioden 2015–2017.

Bygg

Arkeologisk museum disponerer vel 9000 kvadratmeter fordelt på hovedbygg, lager og utleiebolig. I forbindelse med planene om nytt magasin- og formidlingsbygg kjøpte Statsbygg tre bolighus i museumskvartalet og eier med dette hele kvartalet. Statsbygg har ansvar for bygg med faste tekniske anlegg, mens museet selv eier inventar og utstyr.

Besøkssenteret på Jernaldergården sto ferdig i desember og øker vårt disponible areal med ca. 850 kvm.

I samarbeid med Statsbygg, arkitekt og konsulenter ble det arbeidet med planer for en oppgradering av 3. etasje i A-fløyen (laboratorier og atelierer). En oppgradering er nødvendig, men prosjektet må gjennomgås på nytt med sikte på kostnadsreduksjon.

Arbeidet med bygging av et nytt kjølerom for naturvitenskapelige prøver ble ferdigstilt. Det samme ble arbeidet med en oppgradering av det elektriske anlegget i utstillingsarealer og arbeidet med oppgradering av kafeen.

TABELLEN VISER TALL FRA REGNSKAPET I PERIODEN 2015–2017

Regnskap	2015	2016	2017
Bevilgning	37,6	39,8	42,4
Ekstraordinære bevilgninger	0	2,0	0
Egeninntekter	3,1	2,9	3,4
Interne overføringer	0,6	0,0	1,9
Egenandel prosjekter	- 0,4	- 0,2	- 0,2
Investeringer	- 3,5	- 2,8	- 5,0
Inntekter	37,3	41,7	42,5
Lønn	- 40,1	- 42,2	- 43,7
Vareforbruk	- 0,4	- 0,6	- 0,9
Varer og tjenester	- 5,9	- 6,9	- 8,5
Reisekostnader	- 1,1	- 1,5	- 1,6
Interne overføringer	1,2	1,3	3,0
Overhead	8,0	8,5	9,4
Kostnader	- 38,2	- 41,6	- 42,3
Resultat	- 0,9	0,1	0,2

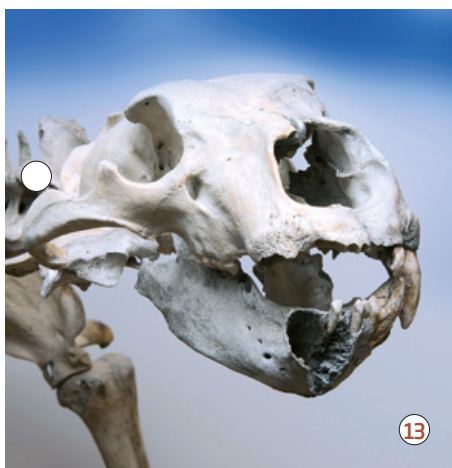

Basisutstillingen ved Arkeologisk museum

OO RAGNHILD NORDAHL NÆSS

Arkeologisk museum er i gang med å gjøre om på hele sin basisutstilling. Den settes opp modul for modul, og den første delen var utstillingen «Møt mennesket» som ble åpnet for et par år siden.

Her presenterer vi menneskelevninger fra museets samlinger. Vi ønsker å legge til rette for et møte mellom mennesker i fortiden og mennesker i dag i en stille og verdig ramme.

Isbjørn og myter

I desember 2017 åpnet to nye utstillingsmoduler som tar for seg tiden helt tilbake til før menneskene kom til Rogaland. Den ene heter «Finnøybjørnen. Og da isen forsvant», og den andre er «I begynnelsen. Opprinnelsesmyter fra hele verden», hvor vi har samlet et knippe vakre og interessante opphavsmyster fra alle verdenshjørner.

Isbjørnen fra Finnøy har fått en ny plassering på museet, og sammen med historien om hvordan den ble funnet forteller vi litt om da isen forsvant, myter om isbjørnen, og om isbjørnens mange navn.

I den nye hovedutstillingen vår skal publikum bevege seg bakover i tid – fra middelalder og vikingtid helt tilbake til steinalderen og istiden, og også til det som var «før tiden»: Den mytiske tiden.

Reise gjennom 12 000 år

I prosjektbeskrivelsen til det nye utstillingskonseptet heter det blant annet at en ny basisutstilling på Arkeologisk museum skal gi et representativt bilde av samlingene til museet. Utstillingen skal være en reise

gjennom 12 000 år i Rogaland, og vil erstatte den nåværende utstillingen som åpnet i 1991–1995, og som var resultat av et prosjekt som ble utviklet i løpet av 1980-tallet. Den nye utstillingen vil være faglig oppdatert med nye teoretiske perspektiver. Utgangspunktet for konseptet er at menneskene i dag skal oppleve berøringspunkt med livene til menneskene i fortiden, og oppdage at kunnskap om, og innsikt i, forhistorien er viktig for å skjønne hvor vi kommer fra, for dermed å kunne sette våre egne liv og vår egen tid inn i et større perspektiv.

Faggrupper

2018 vil bli et planleggings- og tilretteleggingsår. Det vil settes ned faggrupper som arbeider med det faglige innholdet i de ulike modulene som skal inngå i basisutstillingen. Også tilrettelegging av lokalene for de kommende utstillingene, samt arbeid rundt hvilke formidlingsformer/-teknikker som skal inngå, planlegges og påbegynnes i 2018. Det er et mål å åpne neste modul i basisutstillingen i begynnelsen av 2019.

15

16

Forsidefoto: . Fra utstillingen «Finnøybjørnen. Og da isen forsvant» som åpnet på Arkeologisk museum 17. desember 2017. Foto: Terje Tveit.

1. Arkeolog (og seinere museumsdirektør) Odmund Møllerop betrakter sammen med nysgjerrige skolebarn skjelettene av en mann og en kvinne fra 400–550 e.Kr. (folkevandringstid) i en grav på Skeie i Klepp som ble undersøkt i 1958. Graven er utstilt i «Møt mennesket», en av modulene i museets faste utstilling. Foto: Arkeologisk museum, UiS.
 2. Fra gjenstandsdelen i Museoteket som åpnet 12. juni 1991 i det nyrenoverte museet. Foto: Terje Tveit.
 3. Arkeologene Elna Siv Kristoffersen og Kristin Armstrong Oma i utstillingen «Møt mennesket». Foto: Terje Tveit.
 4. Detalj fra en av billedkunstner Gunn Lisbet Gaardens illustrasjoner til utstillingen «I begynnelsen. Opphavsmyster fra hele verden» som åpnet 17. desember 2017. Foto: Terje Tveit.
 5. Fra utstillingen «I begynnelsen. Opphavsmyster fra hele verden». Verdenstreet Yggdrasil i forgrunnen. Foto: Terje Tveit.
 6. Detalj fra en av billedkunstner Gunn Lisbet Gaardens illustrasjoner til utstillingen «I begynnelsen. Opphavsmyster fra hele verden». Foto: Terje Tveit.
 7. Billedkunstner Gunn Lisbeth Gaarden eksperimenterte med nye teknikker da hun laget fargerike illustrasjoner inspirert av mytene som presenteres i utstillingen «I begynnelsen. Opphavsmyster fra hele verden». Foto: Terje Tveit.
 8. Detalj fra en av billedkunstner Gunn Lisbet Gaardens illustrasjoner til utstillingen «I begynnelsen. Opphavsmyster fra hele verden». Foto: Terje Tveit.
 9. Utstillingsdesigner Bente Ruud og arkeolog Elna Siv Kristoffersen under planleggingen av de nye modulene i basisutstillingen. Foto: Terje Tveit.
 10. Arkeolog Håkon Reiersen henter ut gjenstander til de nye utstillingene fra museets gjenstandssamlinger. Foto: Terje Tveit.
 11. Osteoarkeolog Sean D. Denham monterer skjelettet av Vistegutten i «Møt mennesket»-utstillingen som stod ferdig i 2016. Foto: Terje Tveit.
 12. Kraniedel fra en mann fra Farland på Karmøy. Den 50 år gamle mannen druknet trolig en gang i tiden 670–875 e.Kr. (merovingertid eller tidlig vikingtid). Foto: Terje Tveit.
 13. Finnøybjørnens hodeskalle. Foto: Terje Tveit.
 14. Finnøybjørnen har veid nærmere 600 kg. Hannbjørnen var mellom 26 og 30 år da den døde for ca. 12 400 år siden. Fossile rester av isbjørn er svært sjeldne, og funnet av det nesten komplette isbjørnskjelettet fra istiden ble oppfattet som en sensasjon. Foto: Terje Tveit.
 15. Geolog Hanne Thomsen, Arkeologisk museum og zoolog Rolf Lie, Zoologisk museum, Universitetet i Bergen i ferd med å grave fram Finnøybjørnen i 1982 i golvet på en vaskekjeller på Judaberg på Finnøy. Foto: Arkeologisk museum, UiS.
 16. Hanne Thomsen med skjelettdeler fra isbjørnen som kom fram under husbyggingen i 1976. Foto: Ragne Johnsrud.
- Baksidebilde:** Verdenstreet Yggdrasil laget av billedkunstner Gunn Lisbet Gaarden til utstillingen «I begynnelsen. Opphavsmyster fra hele verden». Foto: Terje Tveit.

ARKEOLOGISK
MUSEUM

Universitetet i Stavanger

www.arkeologiskmuseum.no
ISBN 978-82-7760-178-6

